

คุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยาของแบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติ เกี่ยวกับความผอมในกลุ่มนักเรียนหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย THE PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF THE THAI THIN IDEAL INTERNALIZATION QUESTIONNAIRE IN FEMALE HIGH-SCHOOL STUDENTS

สุพัตรา สกุลศรีประเสริฐ^{1*} มนต์รี อินตา² มณฑกานต์ เมฆรา³ กษศรณ นุชประสพ⁴
Suphattra Sakulsriprasert^{1*}, Montri Inta², Montakarn Mekara³, Kasasorn Nuchprasop⁴

^{1,2,3}ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

^{1,2,3}Department of Psychology, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University.

⁴สาขาวิชาจิตวิทยา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁴Discipline of Psychology, College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University.

*Corresponding author, e-mail: suphattrasakulsriprasert@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยาของแบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมในกลุ่มนักเรียนหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แบบสอบถามถูกพัฒนาขึ้นโดยทีมผู้วิจัย จำนวนทั้งหมด 21 ข้อ โดยประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมจากครอบครัว กลุ่มเพื่อน และสื่อ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1,372 คน ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงแบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 6 ท่าน จากนั้นจึงดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ส่วนด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบสอดคล้องภายในด้วยการหาสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's α) และค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (Construct Reliability) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า แบบจำลองการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 1136.469$; $p < 0.01$, RMSEA = 0.061, SRMR = 0.045, CFI = 0.917 และ TLI = 0.905) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามรูปแบบการรับประทานอาหารมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างที่ดี นอกจากนี้พบว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง (Cronbach's $\alpha = 0.841-0.937$, Construct Reliability = 0.885 - 0.962) ผลการศึกษานี้สนับสนุนว่าแบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมเป็นแบบวัดที่มีคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยาที่เหมาะสมในการวัดการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายหญิง ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการวิจัยและการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทางจิตใจและพฤติกรรมวัยรุ่นหญิงต่อไป

คำสำคัญ: นักเรียนหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย วัยรุ่นหญิง แบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอม ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น

Abstract

The objectives of the study were to develop and to evaluate the psychometric properties of the Thai Thin Ideal Internalization Questionnaire in female high-school students. The Thai Thin Ideal Internalization Questionnaire in (T-TIIQ), developed by the authors, total 21 items consists of 3 subscales; namely, Thin Ideal Internalization from family, peer, and media. The participants in this study were 1,372 female high-school students in Chiang Mai. For validity, the content validity was reviewed by 6 experts. Subsequently, confirmatory factor analysis was performed to examine construct validity. For reliability, Cronbach's α reliability and construct reliability were conducted for evaluating the internal consistency. The confirmatory factor analysis revealed that the 3-factor model of the T-TIIQ had good fit with empirical data ($\chi^2 = 1136.469$; $p < 0.01$, RMSEA = 0.061, SRMR = 0.045, CFI = 0.917 and TLI = 0.905), which demonstrated good construct validity. In addition, the T-TIIQ showed good reliability (Cronbach's $\alpha = 0.841-0.937$, and construct reliability = 0.885-0.962). These findings indicate the T-TIIQ as a psychometrically sound measure of eating for female high-school students. Thus, the T-TIIQ can be useful instrument for assessing Thin Ideal Internalization for mental health and female adolescent behavioral research and practice among female high school students.

Keywords: Female High-School Students, Female Adolescent, The Thai Thin Ideal Internalization Questionnaire (T-TIIQ), Validity, Reliability

บทนำ

นิยามของความสวยงามและรูปร่างตามอุดมคติของผู้หญิงได้เปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาและได้รับอิทธิพลจากสังคมและวัฒนธรรม รูปร่างที่สวยงามตามอุดมคติของผู้หญิงในสมัยก่อนศตวรรษที่ 20 ในสังคมตะวันตกเป็นรูปร่างที่อวบโดยให้ความสำคัญกับสัดส่วนของหน้าอก เอว และสะโพกที่ชัดเจนมากกว่าร่างกายที่ผอมบาง การมีรูปร่างที่เป็นส่วนเว้าส่วนโค้งที่สวยงามนี้ถูกมองว่าทำให้ผู้หญิงมีเสน่ห์และเป็นที่น่าสนใจ [1] นอกจากนี้ จิตกรชาวตะวันตกได้ให้ความหมายว่ารูปร่างในอุดมคติของผู้หญิง คือ ร่างกายที่มีค่าดัชนีมวลกายอยู่ระหว่าง 27-30 แต่ในปัจจุบันมุมมองที่มีต่อมาตรฐานด้านความงามได้เปลี่ยนแปลงไป รูปร่างที่สวยงามนั้นคือรูปร่างที่ผอมบางและปราศจากไขมัน [2-4] แม้ทางการแพทย์ได้

กำหนดว่าผู้หญิงที่มีภาวะสุขภาพกายดีและเหมาะสมคือคนที่มีน้ำหนักตัวอยู่ในช่วงของค่าดัชนีมวลกายตามเกณฑ์มาตรฐานคือระหว่าง 18.5-24 อย่างไรก็ตามกลับพบว่าผู้หญิงกลับมีมุมมองรูปร่างที่สวยงามตามอุดมคติคือต้องมีค่าดัชนีมวลกายน้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 15% [5] ส่งผลให้แม้ว่าวัยรุ่นหญิงจำนวนมากจะมีค่าดัชนีมวลกายเหมาะสมในทางการแพทย์ แต่ยังคงมักจะมีควมวิตกกังวลและไม่พึงพอใจในรูปร่างของตนเอง [4, 6-8] เช่นเดียวกันในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทยนั้นได้มีการศึกษาของจุลินี เทียนไทย และดารารวรรณ รongเมือง [9-10] ที่พบสอดคล้องกันว่า ภาพลักษณ์เรือนร่างในอุดมคติของวัยรุ่นหญิงคือรูปร่างผอมบาง

รูปร่างอุดมคติของวัยรุ่นหญิงมองว่าผู้หญิงสวยต้องมีรูปร่างผอมบางส่งผลให้วัยรุ่นหญิง

พยายามควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งอาจเป็นวิธีการที่เหมาะสม เช่น การเล่นกีฬา ออกกำลังกาย การควบคุมอาหาร อย่างไรก็ตามวัยรุ่นหญิงบางส่วนอาจเลือกใช้วิธีการที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ เช่น การใช้ยาลดความอ้วนอย่างไม่เหมาะสม การล้างคอให้อาเจียน [9] ตลอดจนอาจส่งผลกระทบต่อทางจิตใจตามมา เช่น ความวิตกกังวลทางสังคม (Social Anxiety) ความไม่พึงพอใจในรูปร่าง และความไม่พึงพอใจในตนเอง หรือความผิดปกติด้านการกินอาหาร (Eating Disorders) ตามมา [10-11]

จากที่กล่าวมา นักจิตวิทยาและนักวิชาการได้พยายามทำความเข้าใจกระบวนการรับรู้ว่าการรับรู้รูปร่างและความสวยงามตามอุดมคติเป็นอย่างไร โดยได้นิยามกระบวนการปลูกฝังค่านิยมทางสังคม วัฒนธรรมว่ารูปร่างที่ผอมบางเป็นรูปร่างที่สวยงามตามอุดมคติ ความผอมบางเป็นภาพลักษณ์ภายนอกที่สามารถดึงดูดความสนใจจากบุคคลอื่น ได้ว่า “การถูกปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอม (Thin-Ideal Internalization)” และจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมมีมาจากปฏิสัมพันธ์ในสังคมจาก 3 แหล่ง ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อนและสื่อ [12-13] รายละเอียดดังต่อไปนี้

การถูกปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมจากครอบครัว เป็นการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองนั้นปลูกฝังให้ลูกรับรูปร่างตามอุดมคติของผู้หญิงคือรูปร่างผอมบาง จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าวัยรุ่นจะให้ความสำคัญต่อภาพลักษณ์ทางกายอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับมุมมองของสมาชิกในครอบครัว ประการที่สองวัยรุ่นจะกำหนดว่าภาพลักษณ์ทางกายและลักษณะภายนอกที่ปรากฏแบบใดคือความเหมาะสมและยอมรับได้ รวมทั้งรูปร่างแบบใดจึงจะเป็นสิ่งที่น่าพึงพอใจหรือรูปร่างแบบใดที่แสดงให้เห็นว่าเป็นความสำเร็จหรือความความล้มเหลว [14] ดังนั้นสมาชิกในครอบครัวจึงมีบทบาทเป็นเหมือนผู้ส่งต่อ (Transmitters) แรกกดดันทางสังคม

วัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อเจตคติและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับภาพลักษณ์ทางกาย โดยการปลูกฝังอาจทำผ่านทั้งทางตรงและทางอ้อม [13] การปลูกฝังตรงนั้นประกอบด้วยการแสดงความคิดเห็น การพูดหยอกเย้าหรือพูดล้อเล่นและการวิพากษ์วิจารณ์ที่มีต่อรูปร่างลักษณะภายนอกที่ปรากฏ [15] ซึ่งหากวัยรุ่นถูกพ่อแม่พูดหยอกล้อหรือล้อเลียนเกี่ยวกับรูปร่างแล้วก็จะเป็นการเพิ่มโอกาสที่พี่น้องจะพูดจาหยอกล้อด้วยเช่นกัน ส่วนการปลูกฝังทางอ้อมนั้นแสดงให้เห็นผ่านการเป็นตัวแทนของพ่อแม่ต่อความวิตกกังวลเกี่ยวกับรูปร่างและพฤติกรรม การรับประทานอาหารที่ไม่เหมาะสม นำไปสู่การสร้างบรรทัดฐานเกี่ยวกับภาพลักษณ์ทางกายในบริบทของครอบครัว

การได้รับปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมจากกลุ่มเพื่อน เป็นการที่วัยรุ่นถูกหล่อหลอมและรับค่านิยมว่ารูปร่างตามอุดมคติของผู้หญิงคือรูปร่างที่ผอมบางโดยกลุ่มเพื่อน เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนและมีแนวโน้มที่จะรับเอาค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อและพฤติกรรมของกลุ่มมาเป็นของตนเอง ประกอบกับการกลั่นกรองการวิพากษ์วิจารณ์และการไม่ยอมรับ ในเรื่องรูปร่างก็เช่นกันจากการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า วัยรุ่นหญิงมีแนวโน้มที่จะมีการวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นต่อร่างกายหรือรูปร่าง วัยรุ่นหญิงจึงมีความเสี่ยงที่จะรับรู้ว่าคุณค่าของการตัดสินลักษณะรูปร่างหน้าตาในทางลบ หรือมีความหวาดกลัวที่จะถูกปฏิเสธจากกลุ่มเพื่อนเนื่องจากลักษณะรูปร่างหน้าตา [16-17] ในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทย วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล [18] ศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่มีความอ่อนไหวต่ออิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมากมีแนวโน้มพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเองน้อยลง เพราะต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน อยากให้ตนเองดูดีไม่มีปมด้อยให้เพื่อนล้อเลียน จึงมีความกังวลเรื่องรูปร่าง ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ (Self-Concept) และอัตลักษณ์แห่งตน (Self-Identity) โดยเฉพาะวัยรุ่นหญิงที่ค่อนข้าง

ที่จะพิถีพิถันเรื่องการแต่งกายและเอาใจใส่เรื่องรูปร่างความสวยงามอย่างมาก ดังนั้นการมีรูปร่างที่สวยงามตามอุดมคติในหมู่วัยรุ่นก็เพื่อที่จะทำให้ตนเองได้รับการยอมรับและยังสามารถคงอยู่ในกลุ่มเพื่อนหรืออยู่ร่วมกับคนในสังคมที่แวดล้อมตนเองได้ดี จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับการผอมจากกลุ่มเพื่อนมีทั้งผ่านการพูดคุยและวิพากษ์วิจารณ์รูปร่างโดยตรงหรือผ่านทางอ้อมจากการแสดงความเห็นของกลุ่มเพื่อนที่ต่อความอ้วนและความผอมต่อบุคคลอื่นๆ ในสังคม

การถูกปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมจากสื่อเป็นการที่วัยรุ่นรับค่านิยมว่าตามอุดมคติแล้วรูปร่างของผู้หญิงต้องมีลักษณะผอมบางจากสื่อสืบเนื่องจากวัยรุ่นรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ค่านิยมกระแสทางด้านสังคมวัฒนธรรมต่างๆ จากสื่อไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร นิตยสารแฟชั่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรืออินเทอร์เน็ต การถูกปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมก็เช่นกันที่วัยรุ่นหญิงได้รับเอาแรงกดดันดังกล่าวผ่านทางสื่อ ไม่ว่าจะเป็นตัวแบบเป็นบุคคลที่เป็นตัวแทนของความสวยงามหรือเป็นที่ยกย่องนิยมในสังคม ขณะนั้น เช่น นักร้อง นักแสดง นางแบบจากนิตยสารแฟชั่น ละครโทรทัศน์ และมีลิตวีดีโอที่มีรูปร่างผอมบางและเนื้อหาในสื่อบ่งชี้ว่าความผอมเป็นความงาม สิ่งที่น่าดึงดูดใจหรือความดีงาม หรือในการโฆษณาต่างๆ ที่มีเนื้อหาบ่งบอกว่าความอ้วนเป็นความน่าเกลียด เป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา [19] ดังนั้นสื่อจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้แรงกดดันจากค่านิยมเรื่องรูปร่างในกลุ่มวัยรุ่นโดยเฉพาะวัยรุ่นหญิงมากกว่าวัยรุ่นชาย เมื่อนำเสนอในโทรทัศน์ก็จะการเป็นสัญลักษณ์ในเชิงลบโดยเฉพาะในเพศหญิง ตัวอย่างเช่น เมื่อผู้หญิงที่มีน้ำหนักเกินจะปรากฏบนจอโทรทัศน์ก็จะโดนดูถูกด้วยเสียงหัวเราะจากตัวละครชาย เป็นต้น ดังนั้น การที่วัยรุ่นหญิงได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อในทุกแง่มุมจากข้อความ

ภาพและเสียงที่มีการเสนอซ้ำเกี่ยวกับภาพลักษณ์ความผอมบางทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นประจำแล้ว ส่งผลให้วัยรุ่นหญิงเกิดความไม่พึงพอใจในรูปร่างตนเอง [5-6] ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการรับรู้การถูกปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมของวัยรุ่นหญิงและกระตุ้นให้วัยรุ่นเลือกปฏิบัติหรือแสดงออกถึงการมีรูปร่างที่สวยงามตามอุดมคติของสังคมที่สื่อเสนอเพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งก็คือการได้มาซึ่งรูปร่างที่ผอมบางตามอุดมคตินั้นเอง

เพื่อที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลและผลที่เกิดจากการถูกปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมในวัยรุ่นหญิงนักวิชาการหลายท่านได้พัฒนาการปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมในวัยรุ่นหญิงขึ้นมา เช่น The Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire (SATAQ) [20] ต่อมามีการพัฒนาเป็น The Sociocultural Attitudes Toward Appearance Questionnaire-4 (SATAQ-4) [13] The Questionnaire on the Influence of the Aesthetic Body Shape Model ฉบับ 40 ข้อ และฉบับ 26 ข้อ (CIMEC-40 และ CIMEC-26) [21] The Perceived Sociocultural Pressures Scale (PSPS) [12] อย่างไรก็ตามแบบสอบถามดังกล่าวอาจมีข้อปัญหาเรื่องวัฒนธรรมส่งผลให้ไม่สามารถนำมาใช้ในบริบทสังคมไทยได้ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ในครอบครัวที่แตกต่างจากตะวันตก ลักษณะกิจกรรมในโรงเรียนและกลุ่มเพื่อน ตลอดจนสื่อและเนื้อหาของสื่อในประเทศไทย ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่อพัฒนาแบบสอบถามการถูกปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมและเพื่อตรวจสอบคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยา (Psychometric Properties) ของแบบสอบถามทั้งด้านความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นด้วยการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้

เป็นกลุ่มนักเรียนหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าวัยรุ่นหญิงมีความวิตกกังวลเรื่องรูปร่างและน้ำหนักตัวมากกว่าวัยรุ่นชายซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญนำไปสู่ความผิดปกติทางการรับประทานอาหาร (Eating Disorders) ได้แก่ Anorexia Nervosa, Bulimia Nervosa และ Binge Eating Disorder [11] ผลจากการศึกษาจะได้แบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมที่มีความสะดวกในการใช้เพื่อประเมินและทำความเข้าใจปัจจัยทางจิตสังคมของวัยรุ่นหญิง นำไปสู่การศึกษาวิจัยต่อยอดเพื่อพัฒนาโปรแกรมการให้ความช่วยเหลือวัยรุ่นหญิงที่มีปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากการรับรู้แรงกดดันจากสังคมที่มีต่อภาพลักษณ์ทางกาย เช่น การเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ความไม่พึงพอใจต่อภาพลักษณ์ทางกาย และการรับรู้อัตมโนทัศน์แห่งตนเชิงลบ ภาวนาน้ำหนักตัวไม่เหมาะสม การใช้จ่ายความอ้วนที่ไม่เหมาะสม และความผิดปกติทางการรับประทานอาหารในนักเรียนหญิงได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยาของแบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมในกลุ่มวัยรุ่นหญิง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 13,364 คน 50 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดกลุ่มตัวอย่างพิจารณาจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ สำหรับการวิเคราะห์ตัวประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ตามปกติในการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีการแบบ Maximum Likelihood ในแบบจำลองขนาดกลาง Tabachnick and Fidell

[22] ได้เสนอว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมควรมีจำนวน 500 คนขึ้นไป ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1,372 คน จึงมีจำนวนเหมาะสมในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มเชิงกลุ่ม 2 ขั้นตอน (Two-Stage Cluster Random Sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนแรก ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มด้วยวิธีการจับฉลาก ในจังหวัดเชียงใหม่มีโรงเรียนที่เปิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมปลาย ได้แก่ โรงเรียนมัธยมในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 33 โรงเรียน และโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนในระดับมัธยมปลายในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 17 โรงเรียน รวมทั้งหมด 50 โรงเรียน โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนที่จับฉลากได้ออกเป็นกลุ่มโดยใช้ห้องเรียน จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการวิธีการจับฉลากห้องเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียนเป็นตัวแทนของโรงเรียน

ขั้นตอนที่สอง ผู้วิจัยดำเนินการแบ่งกลุ่มนักเรียนในห้องเรียนที่จับฉลากได้เป็นตัวแทนของระดับชั้นๆ ละ 10 คน และเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนละ 30 คน ได้กลุ่มตัวอย่างในระดับนักเรียน จำนวน 1,500 คน อย่างไรก็ตาม การเก็บข้อมูลจริง มีโรงเรียนที่ให้ความอนุเคราะห์จำนวน 46 โรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 92 มีกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามได้ครบถ้วนสมบูรณ์ได้จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 1,372 คน ซึ่ง Hair, Anderson, Black, and Babin [23] เสนอว่าหากข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์มีจำนวนน้อยกว่าร้อยละ 10 สามารถดำเนินการวิเคราะห์ต่อไปได้

2. การพัฒนาแบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอม

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กับการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอม โดยค้นคว้าแบบสอบถามที่เคยมีผู้สร้างและพัฒนาเพื่อใช้ในการวัดภาวะสันนิษฐานดังกล่าว จากนั้นพิจารณาถึงความเหมาะสมด้านความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย รวมทั้งบริบทของการวิจัย ด้านกลุ่มตัวอย่าง ความเป็นปัจจุบันและข้อจำกัดของแบบสอบถามในแต่ละฉบับ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการสร้างแบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมที่มีความเหมาะสมกับบริบทการศึกษาครั้งนี้

ข้อคำถามทั้งหมดของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวนทั้งหมด 36 ข้อ ได้นำส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดด้านเนื้อหาทางด้านจิตวิทยาคลินิก ด้านจิตวิทยาสุขภาพ ด้านจิตวิทยาพัฒนาการ ด้านจิตวิทยาการศึกษาและด้านพฤติกรรมศาสตร์ จำนวน 6 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และทำการปรับปรุงแก้ไขแบบวัดตามข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญให้แบบวัดมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยตัดข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence; IOC) ต่ำกว่า 0.50 [24] จำนวน 1 ข้อ และปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะจำนวน 12 ข้อ แบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอม ประกอบด้วย การถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมจากองค์ประกอบด้านครอบครัว (ตัวอย่างข้อคำถาม “บุคคลในครอบครัวของฉันมักแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์ถึงรูปร่างของฉัน”) ด้านกลุ่มเพื่อนร่วมวัย (ตัวอย่างข้อคำถาม “ฉันมักเปรียบเทียบรูปร่างของฉันกับเพื่อนๆ ในกลุ่ม”) และด้านสื่อ (ตัวอย่างข้อคำถาม “การดูโฆษณา ทำให้ฉันเชื่อว่าการมีรูปร่างดีและสวยงาม คือการมีรูปร่างที่ผอมบางเหมือนดารานักร้อง นางแบบ หรือบุคคลสำคัญในโฆษณา”) มีจำนวนทั้งหมด 35 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประเมินค่าลิเคิร์ต 5 ระดับ (5-Point Likert Scale) คือ 1 = (ไม่จริง) จนถึง 5 = (จริงที่สุด) จากนั้นรวมคะแนนทั้งหมดทุกข้อ (Total Score) การแปลผลคะแนนคือคะแนนที่สูงกว่าแสดงว่ามีการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมและรับรู้แรงกดดันให้ มีรูปร่างผอมบางจากแหล่งทางสังคมวัฒนธรรมสูง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากอาจารย์ผู้ประสานงานของแต่ละโรงเรียนเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลให้ โดยอาจารย์ผู้ประสานงานการเก็บข้อมูลดำเนินการให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม โดยมีการชี้แจงวัตถุประสงค์และความสำคัญของการศึกษาค้นคว้านี้ ตลอดจนแจ้งวิธีการตอบแบบสอบถามเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย พร้อมทั้งจัดทำใบยินยอมให้เข้าร่วมวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างนำไปให้ผู้ปกครองอนุญาตให้เข้าร่วมการวิจัยได้และปฏิบัติแบบเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียน

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตรวจสอบโดยค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) และค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (Construct Reliability)

4.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยพิจารณาจากความสอดคล้องกลมกลืนกันระหว่างข้อมูลกับแบบจำลองจากดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน (ตารางที่ 2) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า (Convergent Validity) ของแบบสอบถามโดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของข้อคำถามและค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variance Extracted: AVE)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมของวัยรุ่นหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ได้จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,372 คน ผลการวิจัยนำเสนอเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ภาพรวมลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มศึกษาครั้งนี้ส่วนมากมีอายุระหว่าง 16 ถึง 17 ปี (ผลรวมร้อยละ 66.9) และนักเรียนส่วนใหญ่มีน้ำหนักอยู่ในเกณฑ์ปกติโดยมีดัชนีมวลกายอยู่ระหว่าง 18.5-23.4 (ร้อยละ 57.5) รองลงมาคือมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์โดยมีดัชนีมวลกายน้อยกว่า 18.5 (ร้อยละ 29.7) และภาวะน้ำหนักเกินโดยมีดัชนีมวลกายอยู่ระหว่าง 23.5-28.4 (ร้อยละ 9.0) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลของการพัฒนา

แบบสอบถามการปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอม

1) การตรวจสอบความเที่ยงตรง ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามการปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อตรวจสอบว่าสามารถวัดได้ตรงตามองค์ประกอบของโครงสร้างแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นหรือไม่ รวมทั้งการวิเคราะห์เพื่อทดสอบการเป็นตัวแทนที่แท้จริงของข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบว่าเป็นตัวแทนที่แท้จริงขององค์ประกอบนั้นหรือไม่ จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถที่จะแสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันอันดับสองแบบสอบถามการปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบการปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ค่าความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้าแยกตามองค์ประกอบรายด้าน

ข้อคำถาม	ครอบครัว	กลุ่มเพื่อน	สื่อ
Thin 03	0.724		
Thin 04	0.778		
Thin 05	0.778		
Thin 06	0.711		
Thin 07	0.688		
Thin 08	0.783		
Thin 09	0.587		
Thin 14		0.801	
Thin 15		0.841	
Thin 16		0.881	
Thin 17		0.814	
Thin 18		0.826	
Thin 19		0.696	
Thin 25		0.524	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ครอบครัว	กลุ่มเพื่อน	สื่อ
Thin 27			0.505
Thin 28			0.748
Thin 29			0.752
Thin 30			0.600
Thin 31			0.679
Thin 34			0.614
Thin 35			0.673
Average Variance Extraction (AVE)	0.525	0.604	0.433

จากการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันในดังตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ตัวชี้วัดและองค์ประกอบของท้าวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ยอมรับได้ โดยผู้วิจัยดำเนินการปรับแบบจำลองโดยการตัดข้อคำถามออกจำนวน 14 ข้อเนื่องจากมี Cross-Loading กับตัวแปรแฝงอื่น โดยพิจารณาการตัดข้อคำถามจากค่าดัชนีการปรับปรุงแบบจำลอง (Modification Indices) ที่มากกว่า 4.0 [23] รวมทั้งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำกว่า 0.50 [23] และการผ่อนปรนข้อตกลงเบื้องต้นให้ความคลาดเคลื่อนของข้อที่ Thin 03 และ Thin 04 มีความสัมพันธ์กันเนื่องจากเนื้อหาของข้อคำถามเป็นข้อคำถามในองค์ประกอบการรับรู้แรงกดดันทางสังคมวัฒนธรรมจากครอบครัวเหมือนกัน ผลการปรับแบบจำลองพบว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี แม้ค่า χ^2 Goodness of Fit มีนัยสำคัญ ($\chi^2 = 1136.469$ และ $p < 0.01$) อย่างไรก็ตามค่าที่คำนวณได้รับผลกระทบจากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่จึงส่งผลให้มี type I error เพิ่มมากขึ้น และเพิ่มโอกาสที่จะปฏิเสธโมเดลที่มีความแตกต่างกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงเล็กน้อยเมื่อกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ จึงควรพิจารณาจากค่าสถิติตัวอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นเมื่อพิจารณาค่าดัชนีอื่นอยู่ในเกณฑ์ดี เช่น Comparative Fit Index (CFI)

และ Tucker Lewis Index (TLI) มากกว่า 0.90 ส่วน Standardized Root Mean Square Residual (SRMR) และ Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) ต่ำกว่า 0.08 แบบจำลองแบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมจึงมีความกลมกลืนอยู่ในเกณฑ์ดี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากแบบจำลองที่ปรับแก้แล้ว พบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแบบสอบถามทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.40 และส่วนมากมีค่ามากกว่า 0.60 โดยด้านครอบครัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.587-0.783 ด้านกลุ่มเพื่อนอยู่ระหว่าง 0.524-0.881 และด้านสื่ออยู่ระหว่าง 0.505-0.752 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบในระดับที่ 2 พบว่า องค์ประกอบด้านครอบครัว ด้านกลุ่มเพื่อนและด้านสื่อมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.812, 0.954 และ 0.776 ตามลำดับดังที่แสดงไว้ในภาพที่ 1 และค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (AVE) ขององค์ประกอบด้านครอบครัวและด้านเพื่อนมีค่ามากกว่า 0.50 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ [23] ส่วนด้านสื่อ พบว่ามีค่า AVE ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ($AVE_{สื่อ} = 0.433$) ดังนั้น แบบสอบถามที่สร้างมีความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้าขององค์ประกอบด้านครอบครัวและด้านเพื่อนอยู่ในเกณฑ์เหมาะสม คือข้อคำถามแต่ละข้อเป็นตัวชี้วัด

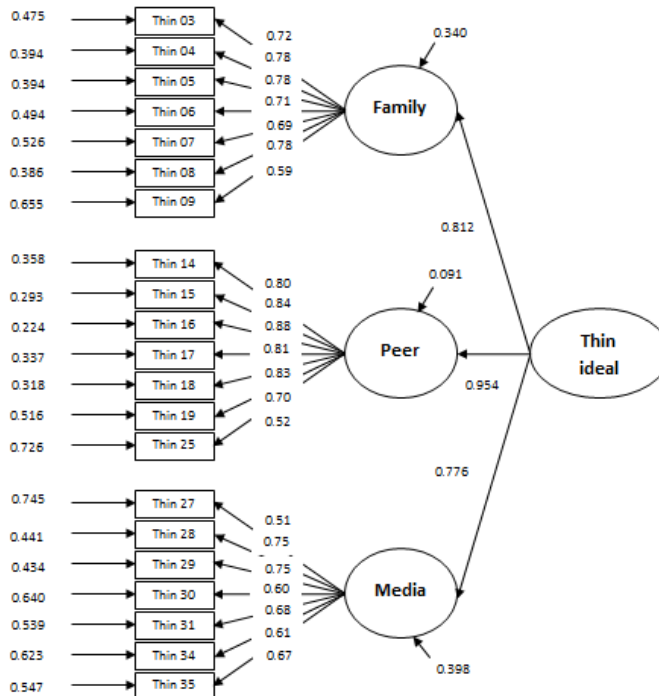
ที่ดีของตัวแปรแฝงคือครอบครัวและเพื่อน มีความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้าที่เหมาะสม และ AVE ขององค์ประกอบตัวแปรแฝงรวมทุกด้านมีค่ามากกว่า 0.70 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ดี ดังเสนอไว้ในตารางที่ 4 ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์

องค์ประกอบเชิงยืนยันแล้วจึงสามารถสรุปได้ว่าแบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอม มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างที่เหมาะสมกับเกณฑ์การทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองทฤษฎีการวัด ดังแสดงในตารางที่ 2 และภาพที่ 1

ตารางที่ 2 แสดงค่าเกณฑ์การทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองทฤษฎีการวัด (n = 1,372)

เกณฑ์	เกณฑ์*	ก่อนปรับแบบจำลอง	หลังปรับแบบจำลอง
Chi-Square			
Chi-square (χ^2)	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05	3525.586	1136.469
		; p < 0.01	; p < 0.01
Degree of Freedom	-	557	158
Absolute fit measure			
Comparative Fit Index (CFI)	มากกว่า 0.90	0.615	0.917
Tucker Lewis Index (TLI)	มากกว่า 0.90	0.607	0.905
Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)	น้อยกว่า 0.08	0.093	0.061
Standardized Root Mean Square Residual (SRMR)	น้อยกว่า 0.08	0.086	0.045

* (Hair et al., 2016)

ภาพที่ 1 แสดงแบบจำลองทฤษฎีการวัดโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของแบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอม

2) การตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยการดำเนินการตรวจสอบด้วยวิธีการหาความสอดคล้องภายในจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง พบว่าค่าความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายในมีค่าอยู่ระหว่าง 0.841-0.910 โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.937 ส่วนค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงเมื่อแยกตามรายด้านจากผล

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทั้ง 3 ด้านพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงอยู่ระหว่าง 0.885-0.962 ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรหากมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.70 ถูกเสนอว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง [23] จากแบบสอบถามค่าความเชื่อมั่นมีค่ามากกว่า 0.80 ทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ผลการวิเคราะห์ดังเสนอในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประมาณค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอม (n = 1,372)

องค์ประกอบ	Cronbach's Alpha Coefficient	Construct Reliability	ผลการพิจารณา
ครอบครัว	0.888	0.885	ผ่านเกณฑ์
เพื่อน	0.910	0.913	ผ่านเกณฑ์
สื่อ	0.841	0.962	ผ่านเกณฑ์
ทั้งฉบับ	0.937	0.938	ผ่านเกณฑ์

สรุปและอภิปรายผล

การตรวจสอบความเที่ยงตรง

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างภายในฉบับ ของแบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอม พบว่า มีข้อคำถามในบางข้อยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อย่างไรก็ตามเมื่อทำการปรับแบบจำลองโดยพิจารณาตัดข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยและมีเนื้อหาของคำถามที่มีความเป็นตัวแทนของตัวแปรที่ศึกษาน้อยจำนวนทั้งหมด 14 ข้อพบว่า แบบจำลองมีความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์สามารถวัดได้ตรงตามโครงสร้างในแต่ละด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านครอบครัว ด้านกลุ่มเพื่อนร่วมวัย และด้านสื่อ แม้ว่ากาวิเคราะห์ค่าไค-สแควร์ (χ^2 Goodness of Fit) มีนัยสำคัญ ($\chi^2 = 1136.469$; $p < 0.00$) เนื่องจากข้อจำกัดด้านผลกระทบของกลุ่มตัวอย่าง

ที่มีขนาดใหญ่จึงเพิ่มโอกาสที่จะปฏิเสธแบบจำลองที่มีความแตกต่างกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงเล็กน้อย [25] จึงควรพิจารณาจากค่าดัชนีบ่งชี้อื่นร่วมด้วย ซึ่งการศึกษาครั้งนี้พบว่าแบบจำลองการวัดที่สร้างมีความเหมาะสม กล่าวคือ ได้มีการพิสูจน์แล้วว่าแบบจำลองการวัดที่สร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาได้จาก Overall Goodness of Fit Test โดยพิจารณาดัชนีอื่นอยู่ในเกณฑ์ดี เช่น CFI และ TLI มากกว่า 0.9 ส่วน SRMR และ RMSEA ต่ำกว่า 0.08 ตามลำดับ ดังนั้นแบบจำลองแบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมจึงมีความกลมกลืนอยู่ในเกณฑ์ดีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมมีความตรงเชิงโครงสร้างที่ดี

ด้านความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า ในรายข้อคำถามเมื่อพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบข้อคำถาม

จากแบบจำลองที่ปรับแก้แล้ว พบว่าทุกข้อ มีน้ำหนักองค์ประกอบค่ามากกว่า 0.32 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ [22] โดยส่วนมาก มีค่ามากกว่า 0.60 แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามของแบบวัดมีความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้าที่ดี และเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบรายด้านจากค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (AVE) พบว่า องค์ประกอบด้านครอบครัว และด้านกลุ่มเพื่อนร่วมวัย มีค่ามากกว่า 0.50 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านครอบครัว และด้านกลุ่มเพื่อนร่วมวัย มีความตรงเชิงลู่เข้าที่ดี [23] แต่พบว่าองค์ประกอบด้านสื่อมีค่า AVE ต่ำกว่า 0.50 ($AVE_{ครอบครัว} = 0.525$; $AVE_{เพื่อน} = 0.604$; $AVE_{สื่อ} = 0.433$) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของแบบสอบถามการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมรวมทุกด้าน มีค่ามากกว่า 0.75 และค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (AVE) ขององค์ประกอบตัวแปรแฝงรวมทุกด้านมีค่ามากกว่า 0.70 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ดี ประกอบกับทั้ง 3 องค์ประกอบ มีความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงสูง ($CR > 0.80$) ทั้งหมดนี้จึงแสดงให้เห็นว่าทั้ง 3 องค์ประกอบ ยังคงมีความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม [23, 26] แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบสอบถามเป็นตัวชี้วัดที่เหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบ

ผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้จึงสนับสนุนแบบจำลองการวัดของภาวะเชิงสันนิษฐานของการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมว่าประกอบด้วยองค์ประกอบด้านครอบครัว ด้านกลุ่มเพื่อนร่วมวัย และด้านสื่อสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่ดำเนินการตรวจสอบภาวะเชิงสันนิษฐานของการถูกปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมในหลากหลายวัฒนธรรม [27-32] อย่างไรก็ตามพบว่า ในรายละเอียดของแบบสอบถามและตัวชี้วัดมีความแตกต่างออกไปจากแบบวัดจากต่างประเทศอย่างเด่นชัดคือ ในเรื่องของการปลุกฝังอุดมคติ

เกี่ยวกับความผอมทางตรงนั้น มีข้อคำถามที่สอบถามเกี่ยวกับการปลุกฝังในลักษณะกดดัน/ บอกรโดยตรงว่าควรมีรูปร่างผอมบางหรือให้ลดน้ำหนักถูกตัดออกจากมาตรวัดเนื่องจากมีน้ำหนักองค์ประกอบต่ำ ข้อคำถามที่เป็นการปลุกฝังโดยตรงที่ยังคงไว้เป็นการปลุกฝังผ่านวิธีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความเห็น หรือพรั้อสอน ซึ่งแตกต่างจากต่างประเทศที่ข้อคำถามเกี่ยวกับการกดดันและบอกอย่างตรงไปตรงมามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงในหลายการศึกษา [27, 31-32] ความแตกต่างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการปลุกฝังค่านิยมในบริบทของไทยมีความแตกต่างจากต่างประเทศจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวไทยมีลักษณะเป็นแบบเห็นพ้องต้องกัน (Consensual Family Communication Pattern) [33-34] การสื่อสารรูปแบบนี้มีลักษณะเปิดโอกาสให้เด็กสามารถพูดคุยแสดงความคิดเห็นและความต้องการได้ (High Conversation Domain) อย่างไรก็ตามการตัดสินใจเรื่องสำคัญๆ มักจะเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองและผู้ปกครองมักใช้การสื่อสารเพื่อถ่ายทอดค่านิยมและความเชื่อของครอบครัวให้ลูกเข้าใจและปฏิบัติตาม (High Conformity) มีลักษณะเป็นการอธิบายเหตุผลและโน้มน้าวมากกว่ามากกว่าการบังคับ [35] นอกจากนี้ Koerner and Fitzpatrick [35] ได้อธิบายว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวส่งผลต่อรูปแบบการสื่อสารกับสังคม ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารหรือรับสารจากกลุ่มเพื่อนและสื่อส่งผลให้ลักษณะการปลุกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมในสังคมไทยเป็นไปในลักษณะการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความเห็นกันเพื่อถ่ายทอดค่านิยมมากกว่าการบังคับหรือบอกรโดยตรง

การตรวจสอบความเชื่อมั่น

การตรวจสอบความเชื่อมั่นในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายใน (Measures of Internal-Consistency) จากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคและค่าความเชื่อมั่นของ

ตัวแปรแฝงเนื่องจากวิธีประมาณค่าความเชื่อมั่นที่แตกต่างกันจะได้ค่าความเชื่อมั่นที่ต่างกัน [36] พบว่า แบบสอบถามที่พัฒนามีความเชื่อมั่นที่ดีมาก พิจารณาได้จากความสอดคล้องภายในจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคและค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง ของแต่ละองค์ประกอบที่สูงเกินกว่า 0.80 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีความคงเส้นคงวาในการวัดสูง [37] โดยเฉพาะค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง ซึ่งเป็นวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดตัวแปรที่มีการนำค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละข้อคำถามที่แตกต่างกันมาใช้ในการวิเคราะห์ด้วย จึงได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นที่ตรงและมีความลำเอียงน้อยกว่าการใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่าแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วจะให้ค่าความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงสูง [38]

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ในแง่ทฤษฎีแบบจำลองการถูกปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านกลุ่มเพื่อน และด้านสื่อได้รับการตรวจสอบและสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ การนำแบบจำลองทางทฤษฎีดังกล่าวไปใช้ในการทำงานหรือการออกแบบการแทรกแซง (Intervention) สำหรับกลุ่มวัยรุ่นหญิงในประเด็นที่เกี่ยวข้องข้องกับประเด็นรูปร่างและน้ำหนัก เช่น การกินผิดปกติ การทานยาลดน้ำหนัก หรือการให้คำปรึกษานักเรียนหญิงที่ไม่มีความมั่นใจในเรื่องรูปร่างตนเอง

2. ในแง่ของการปฏิบัติ แบบสอบถามการถูกปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมมีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ในทางการวิจัยและปฏิบัติได้ ตัวอย่างเช่น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการถูกปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมกับความมั่นใจในตนเองและภาวะสุขภาพจิต การวัดประสิทธิผลของการแทรกแซง

ว่านักเรียนหญิงสามารถต่ออรองและปฏิเสธความเชื่อที่ต้องผู้หญิงสวยต้องมีรูปร่างผอมได้มากน้อยเพียงใด ฯลฯ อย่างไรก็ตามแบบสอบถามดังกล่าวยังไม่สามารถใช้ในการคัดกรองหรือวินิจฉัยอาการหรือโรคที่เกี่ยวกับสุขภาพจิตใจหรือการรับรู้ตนเองที่ผิดปกติต่างๆ ได้ ดังนั้นในการให้ความช่วยเหลือหรือบำบัดยังจำเป็นต้องได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป จากความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน ด้านดัชนีมวลกาย ส่งผลให้การถูกปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมของนักเรียนวัยรุ่นหญิงมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตว่าอาจมีคุณลักษณะภายใน (Dispositions) อื่นๆ ซึ่งแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล เป็นปัจจัยที่ทำให้ส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นหญิงแต่ละคนมีการถูกปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอมที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการอบรมเลี้ยงดู กระบวนการถูกถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) การรับรู้ภาพลักษณ์ทางกาย ความพึงพอใจในรูปร่างของตนเอง ปริมาณอาหารที่รับประทาน ชนิดของอาหาร รวมถึงกิจวัตรประจำวันต่างๆ ที่เกี่ยวกับการรับประทาน ส่งผลให้นักเรียนแต่ละคนมีการรับรู้ค่านิยมเกี่ยวกับรูปร่างและแรงกดดันทางสังคมแตกต่างกัน การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาถึงปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการถูกปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความผอม เช่น ลักษณะบุคลิกภาพ สภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดความอ้วน (Obesogenic Environment) เป็นต้น นอกจากนั้นควรมีศึกษาเพิ่มเติมในประชากรกลุ่มอื่น เช่น บุคคลที่อยู่ในช่วงอายุต่างๆ ทั้งเพศชายและหญิง การเข้าใจคุณลักษณะดังกล่าวจะเป็นความรู้พื้นฐานซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันปัญหาด้านสุขภาพจิตใจและพฤติกรรมวัยรุ่นอันเนื่องมาจากการรับรู้แรงกดดันทางสังคมวัฒนธรรม ตลอดจนการสร้างแผนการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมกับบุคคลแต่ละกลุ่มที่

มีคุณลักษณะภายนอกและภายในที่แตกต่างกัน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อจำกัดในการศึกษาคั้งนี้คือ ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างนักเรียนวัยรุ่นหญิง ดังนั้นปัญหาในการอ้างอิงไปสู่กลุ่มประชากรอื่นจึงยังคงมีข้อจำกัด การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปจึงควรคำนึงถึงการควบคุมความแตกต่างด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ ช่วงอายุ

ระดับศึกษา ดัชนีมวลกาย ปริมาณอาหารที่รับประทาน เป็นต้น เพื่อสร้างความเที่ยงตรงภายในของการวิจัยให้ผลการวิจัยมีความแข็งแกร่งและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และการศึกษาคั้งนี้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเท่านั้น การศึกษาต่อไปอาจตรวจสอบความเที่ยงตรงประเภทอื่นๆ เช่น ความเที่ยงตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ (Criterion-Related Validity) ร่วมด้วย

เอกสารอ้างอิง

- [1] Swift, S. E. (2004). *The effects of thin-ideal images and feminine gender role stress on body satisfaction, mood, and cognitions in women.* (3142279. Psy.D.). Alliant International University, San Diego, ProQuest Dissertations Publishing.
- [2] Brown, F. L.; and Slaughter, V. (2011). Normal body, beautiful body: Discrepant perceptions reveal a pervasive 'thin ideal' from childhood to adulthood. *Body Image.* 8(2): 119-125.
- [3] Caltabiano, M. L.; and Ricciardelli, L. (2012). *Applied Topics in Health Psychology:* Wiley.
- [4] Chang, F.-C., Lee, C.-M., Chen, P.-H., Chiu, C.-H., Pan, Y.-C.; and Huang, T.-F. (2013). Association of thin-ideal media exposure, body dissatisfaction and disordered eating behaviors among adolescents in Taiwan. *Eating Behaviors.* 14(3): 382-385.
- [5] Owen, R.; and Spencer, R. M. C. (2013). Body ideals in women after viewing images of typical and healthy weight models. *Body Image.* 10(4): 489-494.
- [6] Ata, R. N., Thompson, J. K.; and Small, B. J. (2013). Effects of exposure to thin-ideal media images on body dissatisfaction: Testing the inclusion of a disclaimer versus warning label. *Body Image.* 10(4): 472-480.
- [7] Fitzsimmons-Craft, E. E., Bardone-Cone, A. M., Wonderlich, S. A., Crosby, R. D., Engel, S. G.; and Bulik, C. M. (2015). The Relationships Among Social Comparisons, Body Surveillance, and Body Dissatisfaction in the Natural Environment. *Behavior Therapy.* 46(2): 257-271.
- [8] Titchener, K.; and Wong, Q. J. J. (2015). A weighty issue: Explaining the association between body mass index and appearance-based social anxiety. *Eating Behaviors.* 16: 13-16.
- [9] จุลณี เทียนไทย. (2550). *การเติบโตของวัยรุ่นไทยท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคม: กรณีศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างทางเพศในการมองภาพลักษณ์รูปร่างในอุดมคติความไม่พึงพอใจในรูปร่างและวิธีการให้ได้มาซึ่งภาพลักษณ์รูปร่างอันเป็นผลเสียต่อสุขภาพของวัยรุ่นไทยอายุ 16-19 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- [10] ดาราวรรณ ร่องเมือง. (2556). อัตมโนทัศน์เชิงโครงสร้างเกี่ยวกับรูปร่างและน้ำหนัก ความพึงพอใจในภาพลักษณ์เกี่ยวกับรูปร่างและความผิดปกติเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการรับประทานอาหารในผู้หญิงไทยวัยผู้ใหญ่ตอนต้น จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *Journal of Nurses' association of thailand, north-eastern division*. 31(4): 170-180.
- [11] Lewis, B.; and Nicholls, D. (2016). Behavioural eating disorders. *Paediatrics and Child Health*. 26(12): 519-526.
- [12] Stice, E.; and Bearman, K. (2001). Body-image and eating disturbances prospectively predict increases in depressive symptoms in adolescent girls: A growth curve analysis. *Developmental Psychology*. (37): 597-607.
- [13] Thompson, J. K., Schaefer, L. M.; and Menzel, J. E. (2012). Internalization of Thin-Ideal and Muscular-Ideal. In T. Cash (Ed.), *Encyclopedia of Body Image and Human Appearance*. (pp. 499-504). Oxford: Academic Press.
- [14] Rodgers, R. (2012). Body Image: Familial Influences. In T. Cash (Ed.), *Encyclopedia of Body Image and Human Appearance*. (pp. 219-225). Oxford: Academic Press.
- [15] McLaughlin, E. A., Belon, K. E., Smith, J. E.; and Erickson, S. J. (2015). Mothers' and daughters' beliefs about factors affecting preadolescent girls' body satisfaction. *Body Image*. 13: 9-17.
- [16] Carlson Jones, D. (2012). Body Image: Peer Influences. In T. Cash (Ed.), *Encyclopedia of Body Image and Human Appearance*. (pp. 257-263). Oxford: Academic Press.
- [17] Davison, T. E. (2012). Body Image in Social Contexts. In T. Cash (Ed.), *Encyclopedia of Body Image and Human Appearance*. (pp. 243-249). Oxford: Academic Press.
- [18] วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล. (2555). ปัจจัยในการทำนายความพึงพอใจรูปลักษณ์ตนเองของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสมาคมนักวิจัย*. 17(3): 102-112.
- [19] Levine, M. P. (2012). Media Influences on Female Body Image. In T. Cash (Ed.), *Encyclopedia of Body Image and Human Appearance*. (pp. 540-546). Oxford: Academic Press.
- [20] Heinberg, L. J., Thompson, J. K.; and Stormer, S. (1995). Development and validation of the Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire. *Int J Eat Disord*. 17(1): 81-89.
- [21] Toro, J., Salameró, M.; and Martínez, E. (1994). Assessment of sociocultural influences on the aesthetic body shape model in anorexia nervosa. *Acta Psychiatrica Scandinavica*. 89(3): 147-151.
- [22] Tabachnick, B. G.; and Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. 6th ed. New Jersey: Pearson Education Inc.
- [23] Hair, J., Anderson, R., Black, B.; and Babin, B. (2016). *Multivariate Data Analysis*: Pearson Education.
- [24] Rovinelli, R. J.; and Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*. 2(2): 49-60.

- [25] Kline, R. B. (2015). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. Fourth Edition (Methodology in the Social Sciences): Guilford Publications.
- [26] Ping, R. A. (2009). *Is there any way to improve Average Variance Extracted (AVE) in a Latent Variable (LV) X?*. Retrieved July 7, 2016, from <http://home.att.net/~rpingjr/ImprovAVE1.doc>
- [27] Argyrides, M., Kkeli, N.; and Kendeou, P. (2014). Validation of the factor structure of the Greek adaptation of the Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire (SATAQ-3). *Body Image*. 11(3): 201-205.
- [28] Avalos, L., Tylka, T. L.; and Wood-Barcalow, N. (2005). The Body Appreciation Scale: Development and psychometric evaluation. *Body Image*. 2(3): 285-297.
- [29] Cihan, B., Bozo, Ö., Schaefer, L. M.; and Thompson, J. K. (2016). Psychometric properties of the Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-4-Revised (SATAQ-4R) in Turkish women. *Eating Behaviors*. 21: 168-171.
- [30] Ng, S.-K., Barron, D.; and Swami, V. (2015). Factor structure and psychometric properties of the Body Appreciation Scale among adults in Hong Kong. *Body Image*. 13: 1-8.
- [31] Rodgers, R. F., Schaefer, L. M., Thompson, J. K., Girard, M., Bertrand, M.; and Chabrol, H. (2016). Psychometric properties of the Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-4 (SATAQ-4) in French women and men. *Body Image*. 17: 143-151.
- [32] Yamamiya, Y., Shimai, S., Schaefer, L. M., Thompson, J. K., Shroff, H., Sharma, R.; and Ordaz, D. L. (2016). Psychometric properties and validation of the Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-4 (SATAQ-4) with a sample of Japanese adolescent girls. *Body Image*. 19: 89-97.
- [33] Charoenthaweesub, M.; & Hale, C.L. (2011). Thai family communication patterns: Parent-adolescent communication and the Well-being of Thai families. *The International Journal of the Computer, the Internet and Management*. 19(special issue 1): 84.1-84.6.
- [34] จุฬาลักษณ์ ประเจเนย์. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว รูปแบบการดำเนินชีวิต รูปแบบความผูกพันในครอบครัวกับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และการติตเกมของวัยรุ่นในมหานคร. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.*
- [35] Koerner, A.F.; & Fitzpatrick, M.A. (2006). Family communication patterns theory: A social cognitive approach. In Braithwaite, D.O.; & Baxter, L.A. (Eds). (2006). *Engaging theories in family communication: Multiple perspectives*. California: Sage Publication.
- [36] Allen, M. J.; and Yen, W. M. (1979). *Introduction to Measurement Theory*. Monterey: Clif Brooks/Cole.
- [37] Allen, M. J.; and Yen, W. M. (2002). *Introduction to Measurement Theory*: Waveland Press.
- [38] Bhushan, V. (1974). Adaptation of An Intelligence Test from English to France. *Journal of Education Measurement*. 11(1): 43-48.